

Andra Afdelningen

innehållande beskrifning öfwer sättet, att med ringa kostnad och med tillökning af ett Rulldon, kunna förändra en gammal wanlig Spinnrock till Dubbel-Spinnrock, så att den i alla afseenden är ändamålsenligare än den Magerska Dubbel-Spinnrocken, icke allenast hvad sjelfwa Linspinningsmetoden beträffar, utan äfven genom den högst wäsentliga förmånen, som tillskyndas(?) den fattigare arbetsklassen derigenom, att den kan begagna sina wanliga Spinnrockar utan minsta rubbning, jemwäl till Dubbelrockar, både för en och tvenne personer; äfwensom att ifrån En till och med fyra personer kunna på en gång begagna sig af en och samma Spinnrock till Enkelspinning, endast med tillökning af flera Rulldon, som ritningarna Nro 1 och 2 planchen 4 utwisa.

Dubbel-Spinning med wanlig Spinnrock

Orsaken hwarföre det klagas öfwer att den Magerska Spinnmetoden är mödosam, är icke spinningen af 2:ne trådar på en gång, utan de emot sakens natur anbragte 2:ne så kallade (?F)olskrufvarne, figurerne e, pl. 4, hwilka skola moderera gången genom tillspänningen af ett snöre, som släpar i snoddgången på den rulle, hwarpå garnet skall linda sig under spinningen. Dessa 2:ne snören, såsom stillastående och släpande i snoddgångarne, förtynga och hindra hjulets gång, så att det aldrig med sinicke heller på något annat sätt hindras i dess lätta gång, ty det aldra minsta hinder inwerkas genast på densamma och stänger spinningen. Trissan eller skifwan på denna garnrulle, hwaruti snoddgången är gjord, bör innehålla 2 ½ tum i diameter och ¼:dels tums djup snoddgång, som skall wara skarp och icke rund i botten.

Wingtrissan, eller den som fastskrufwas med bakvända gängor på jernspindeln, bör äfven noggrant så inpassas, att den icke på minsta sätt hindrar rulltrissans fria och lätta gång. Denna wingtrissa bör alltid wara mindre än trissan på garnrullen, eller 2 tum i diameter, men med lika djup och skarp snoddgång som i rulltrisan. Ett motsatt förhållande, såsom det, att wingtrissan är större än rulltrissan, har erfarenheten wisat icke wara så fördelaktigt.

För att kunna verkställa den så kallade dubbelspinningen, bör heldst ett lika beskaffat rulldon med det, som förut är, sättas i samma linia med det förra, som är närmast hjulet, och på 8 à 9 tums afstånd emellan spindlarne, så att äfwen 2:ne personer på samma rock verkställa enkelspinning. Se figuren N:o 1, planchen 4.

För att minska kostnad och utan swarfwarebiträde kunna på ändamålsenligaste sättet åstadkomma denna lilla förändring för att så wäl dubbel som enkelspinning, utan minsta rubbning af den wanliga spinnrockens sammansättning, gören enbart en brädlapp 9 à 10 tum i fyrkant och 1 tum tjock, hwaruti 4 stolpar säkert fästas, och hwilka stolpar böra göras heldst af något hårt träslag, omkring 7 tum höga, 1 tum breda och ½ tum tjocka, samt med en efter spindeltapparens tjocklek lämpad urhålkning, så att de löpa ganska lätt och kunna qwarhållas med en liten pinne i ändan af urhålkningarne.

Rockhufs-armen är omkring 5 à 6 tum lång, 1 ½ tum bred och 1 tum tjock, samt försedd med 3 à 4 hål, så att den kan genom förflyttning på stolpen, förlängas eller förkortas efter behag.

Stolpen, hwarpå rockhufsarmen skall sättas, fästes ungefär på midten af samma brädlapp. Denna stolpe är 12 à 13 tum lång och 1 tum i fyrkant.

Att begagna skinn eller sulläder för spindlarne att löpa uti, är icke någon nödvändighet för annan orsak än den, att spindlarne derigenom gå något tystare, men derföre icke det minsta lättare, utan förorsakas genom insättning af sulläder en onödig kostnad, förenad med besvär och merändels en opålitlig och ofta oduglig inpassning i brist af passande runda stampar m. m.

Sedan alla 5 stolparne blifwit säkert fästade wid brädlappen och de båda rulldonen i riktig vinkel inpassade i sina stolpar, så att de löpa mycket lätt och obehindrat, så fästes denna ställning*)(*) helst med

små trädskrufvar, hwarigenom den är lätt flyttbar.) wid den wanliga spänningsanstaten, som alltid finnes lika på de gamla spinnrockarne. Se figuren N:o 1, planchen 4, men med noga iakttagande, att rulldonens snoddgångar komma att ackurat motswara hjulets snoddgång. Snodden eller dragsnöret sättes först på rulldonet, som är närmast hjulet, alldeles på samma sätt som vanligt, eller så att den ena länken af snöret sättes på wingtrissan och den andra på rulltrissan och sedan båda länkarne tillsammans omkring hjulet, hwarefter denna snodd spännes till dess genom anställd profspinning med en tråd blifwit utrönt huru sträng den får vara spänd, och sedan förfares på samma sätt med snodden för andra rulldonet, som alltid får vara en liten mån lösare spänd, af den naturliga orsaken, att som detta rulldon är på längre afstånd från hjulet, så kommer snodden att intaga litet mer af snoddgångens periferi, och derföre winner den en något större kraft i dragningen, och hwilket erfarenheten vidare kommer att utwisa.

Som båda rulldonen owillkorligen måste hafwa sin egen snodd, för att kunna vara oberoende af hwarandra, så bör den vara så fin, att den endast innehåller 3 à 4 trådar af fint tåggar sammantwinnad. På snodden får ej heller finnas flera än den lilla knuten, hwarmed den är säkert sammanfästad, och kan äfwen den undwikas derigenom, att de båda ändarne läggas inpå hwarandra och ihopsys med så liten skarf som möjligt ska kan, är det så mycket bättre. Som nu är frågan om dubbelspinning, så fordrar den ännu större noggrannhet och jemnhet i spinnrockens gång, än enkelspinningen, hwarföre ett lika förhållande i tvinnings- och dragningskraften bör ega rum emellan båda rulldonen, och detta förhållande winnes endast derigenom, att snoddgångarne i det nya eller tillökta rulldonets trissor äro i fullkomlig likhet med det gamla rulldonets snoddgångar. Hwad beträffar rulldonens och spindlarnes olika längd eller wingarnes bredd, är likgiltigt, emedan det enbart är snoddgångarnas likhet på båda rulldonen, som utgör hufwudwillkoret för en jemn och lika modererad gång, så wäl för twinnings- som dragningskraften m. m. För att genast kunna utröna denna likhet, ställas båda rulldonen i en lika ställning, hwarefter sagta wrides på hjulet, och om rulldonen då wända sig lika på en gång, oaktat de flera gånger gått omkring, så äro snoddgångarne riktiga.

Den proportion i förhållandet emellan hjulet och trissorne, som jag funnit vara tjenligast, är den, att då hjulet går en gång omkring, skall wingen eller wingtrissan gå 12, men rulltrissan endast 10 gånger. Orsaken hwarföre rulltrissan ej går mer än 10 gånger, är den, att periferien eller omkretsen är större än wingtrissans, hwilket är nödwändigt, ty wore båda trissorne lika stora, så droge rullen ej garnet till sig. Detta förhållande kan äfwen genast utrönas, om t. ex. ett litet märke sättes på båda trissorne midt för hwartannat, och hjulet wrides sagta omkring, så är det både lärorikt och nöjsamt att se i hwilka jemna proportioner den stora trissan blifwer efter den mindre för hvarje gång de gått omkring, som till exempel att efter ett enda eller första kringgåendet, blifwer den stora trissans märke 1 tum efter den lilla eller wingtrissans.

Genom ett noga iakttagande af alla grundliga förhållanden emellan hjulets och trissans olika storlek i omkrets, kan twinnings- och dragningskraften förstoras eller förminsas efter behag, och är det derföre icke nödwändigt eller behöfligt att förändra hjulen eller rulldonen på de wanliga spinnrockarne, så wida de förut hafwa en jemn och lätt gång, ty om trissorne gå endast 8 à 10 gånger medan hjulet går en gång, så kan trampningen i stället forceras eller påskyndas, men i motsatt fall modereras då trissorne gå flere gånger än 10 à 12, och hwilket all efter en liten öfning lätt kan inhemtas.

Uti så wäl Enkel- som Dubbelspinning är af mycken wigt, särdeles hwad den sednare beträffar, att tågorna äro wäl häcklade och blånfria samt hänga lodrätt ned från rockhufwudet. Se figuren 10, planchen 4, och ej som vanligt brukas i de flesta orter, att linda tågerne omkring rockhufwudet. För en nybegynnare är det bättre att ha mycket än litet tågor på rockhufwudet, såsom minst $\frac{1}{2}$ skålpund, emedan tågorne derigenom låta lättare och jemnare draga ned sig, än om det är litet; dock beror detta äfwen mycket på en mer eller mindre omsorgsfull behandling af tågornes renhäckling, äfwensom af deras jemna fördelning och en lagom omknytning på rockhufwudet, och hwilket genom erfarenhet vidare inhemtas.

Att så kunna lämpa bandets tillknytning omkring tågorne, att de blifwa hwarken för hårdt eller för löst fästade wid rockhufwudet, är en sak af mycken wigt, särdeles för dubbelspinningen, der båda händerna hwar för sig äro så sysselsatta, att de sällan utan olägenhet kunna hjelpa hwarandra att utreda tågorna i händelse af trassel derigenom, att wid tågornes neddragning öfwerflödiga eller lösa lockar medfölja, som

warit för löst ombundna eller ock så hårdt, att de icke utan för mycken ansträngning låta draga sig, äfwensom att inga blånor äro qwarsittande i tågorna, hwarigenom de kunna sammanbindas. Alla dessa olägenheter, antingen hwar för sig eller tillsammans, äro ofta tillräckliga för att genast kunna qwäfwä all håg och lust för dubbelspinning hos en nybegynnare, särdeles om dylika hinder i början inträffa, innan någon öfning wunnits i hand- och fotlaget, som endast tager en nybörjares hela uppmärksamhet i anspråk. Det är derföre tålmodet, öfningen och serdeles lusten, som så wäl i denna konst som alla andra lättast öfwerwinner dessa tillfälliga hinder snarare än man förmodar, ja ofta nog på mycket kortare tid än 2 à 3 weckor, synnerligast nu, sedan en wanlig spinnrock utan annan rubbning kan begagnas, än endast med en tillökning af ett rulldon, på sätt förut är beskrivet, och hwarigenom dubbelspinningen på wanlig rock winner en betydlig underlättad i jemförelse med den Magerska, der alla metoder äro främmande.

Enkel- och Dubbelspinning uti en wanlig Spinnrock för flere personer på en och samma gång

Med all aktning för dubbelspinningen, tror jag likwäl, att enkelspinningen numera efter så wäsentliga förbättringar kommer att täfla med dubbelspinningen, af följande skäl, nemligen:

1:o Derigenom, att det är icke sjelfwa methoden att spinna 2:ne trådar på en gång, som utgör hufwudorsaken att kunna spinna en jemn och fin tråd, utan det är egentligen tågornas läge på rockhufwudet, så att de kunna spinnas på längden, och en större uppmärksamhet wid deras jemna neddragning och fördelning wid spinningen, som är sjelfwa grunden och huvudwillkoret för att kunna få en öfwerallt lika jemn och fin tråd. Dessa hufwudsakliga omständigheter hafwa af de flesta spinnare blifwit uraktlätne, dels genom okunnighet och dels genom liknöjdhet öfwer garnets mer eller mindre wälspinning och godhet, emedan den fattigare arbetsklassen sällan sjef wäfwer eller begagnar särdeles det finare garnet den spinner, emedan spinningen merändels sker för andras räkning, och derföre blifwer den spinnande presonen icke genom egen wäfwning i tillfälle att sjelf få erfara olägenheterne och de swåra följderna af ett illa spunnet garn. Den stora olägenheten, som wunnit mycken häfd, att göra mera afseende på garnets myckenhet än dess godhet, är dertill äfwen mycket orsaken, äfwensom att den fattigare spinnaren måste beräkna tiden nogare än den bättre lottade, som är i tillfälle att mera använda både tid och uppmärksamhet åt wälspinningen.

2:o Skall numera genom den stora förändring i spinnkonsten, att på en wanlig spinnrock kunna på samma tid spinna lika mycket garn som på 4 särskilda rockar, oändligt mycken besparing af tid och kostnad winnas, som nu deremot äfwen får egnas åt wälspinningen.

3:o Hwad som otwifwelaktigt i hög grad skall bidra till wälspinning och en större tillverkning, är äfwen den stora förmån, att om en skicklig och uppmärksam spinnare trampar hjulet med en för wälspinning lämpad och modererad gång, få så de andre, som sitta bredwid och äro mindre kunnige eller uppmärksamme spinnare, tillfaller att inhemta det rätta hand- och fotlaget, äfwensom tillika blifwa rättade och twungne att använda mera uppmärksamhet och flit wid denna gemensamma spinning, särdeles om den leds och lifwas af husbondemor sjelf, i stället att öfwerlämna spinningen åt slumpen eller endast åt okunnige eller liknöjde personer.

4:o Är numera ett stort hinder för den fattige och merändels trångbodda spinnaren undanröjt derigenom, att då händelsen ofta är den, att rummets eller stugans utrymme icke tillåter mer än att knappast kunna begagna sig af en spinnrock, emedan äfwen i samma rum eller stuga innebo flere personer, särdeles wintertiden, och af hwilka flere äro skicklige spinnare, men i saknad af spinnrockar eller medel att kunna anskaffa dem, äfwensom tjenligt utrymme, måste de wara sysslolösa och i brist af arbete söka sitt lifsuppehälle på hwad sätt som heldst, dels på lofliga och dels på olofliga wägar; men derigenom, att nu tillfälle bereds dem, att äfwen kunna deltaga i spinningen på samma rock, så förekommes allt det onda, som sysslolösheten, tyvärr, alltid medförer, och

5:o Att en wanlig spinnrock, såsom merändels ett kärt minne eller arf efter mor och mormor, ej det minsta behöver rubbas ur sin wanliga ställning på annat sätt, än att enbart ett eller flere rulldon tillsättas, så att både tågor och blånor kunna spinnas på en och samma gång.

Då spinnrocken skall innehålla 4 rulldon, som figuren N:o 2, planchen 4 utwisar, så kommer brädet för den förut omskrifna ställningen med 2:ne rulldon att något förstoras, se fig. N:o 1, samma planch, och hwilket lätt kan verkställas, då man wet rulldonens längd och bredd, men hwarwid efterses, att de undra länkarne of snoddarne från de 2:ne yttre rulldonen icke komma att nöta emot brädet, som då bör i sådan händelse tillräckligt urhålkas der snoddarne skola löpa fram. Äfwen göres rockarmen så beskaffad, att den kan wridas och ett rockhufwud sättas i hwardera ändan af densamma, eller heldre armarne och stolparne hwar för sig, så att 4 personer kunna begagna sig af 2:ne rockhufwuden.

Uti stolpen för rockhufwudarmen får icke något rulldon inpassas, ty genom tågornas neddragning rubbas det på ett eller annat sätt och hindrar spinningen. Sedan alla 4 snoddarne eller dragsnörena blifwit redigt påsatta, som figuren N:o 1, planchen 4 utwisar, och befinnas wara lika stränga, så har erfarenheten wisat, att första snodden på rulldonet närmast hjulet får wara en liten mån strängare än den dernäst, så att strängheten minskas något allteftersom rulldonen sitta långt från hjulet, och hwilket förhållande är naturligt, ty ju närmare rulltrissan kommer hjulet, ju mindre griper eller lindar snodden sig om trissans periferi eller omkrets, och således har mindre kraft att draga densamma, hwilket derföre måste ersättas med en liten hårdare tillspänning, då deremot den trissa, som kommer längst från hjulet, blifwer mest omlindat af snodden och fordrar derföre minsta spänningen. Ehuru dessa proportioner äro högst fina (sina??), så att ofta en kortlapps tjocklek är tillräcklig för att kunna spänna rulldonet lagom, så, och för att undvika snoddens omknytning för en så liten spänningsgrad, äfwensom att till den aldri minsta grad kunna tillfälligtwis spänna alla rulldonen hwar för sig, så bör den urhålkning, som göres för den fina spindeländan der trissorna sitta, innehålla en knapp åttondedels tums spänningsmån, så att om en liten tunn trädskifwa eller kil sättes framför spindeln, attb ett tillräckligt rum då finnes bakom densamma, och att den ej tränges eller går det minsta trögare deraf; men hwaremot den lilla pinnen, som sitter öfwer spindeln och skall hålla den qwar i urhålkningen, bör gå tätt intill, men derföre icke det minsta hindrar spindelns lätta gång.

Det tyckes, att då 4 särskilta snoddar, som komma från 4 särskilta rulldon och skola löpa uti en och samma snoddgång på hjulet, skulle hindra hwarandra, men sådant är icke förhållandet, ty erfarenheten har nogsamt wisat, att de gå lika lätt och obehindrat som om det wore endast en snodd, så framt de bliwa riktigt och redigt påsatte, samt äro fina och framför allt utan flere knutan än den enda, som genom snoddens sammanknytning eller heldre skarfnig måste wara.

Erinringar till noga iakttagande wid så wäl Enkel- som Dubbelspinning m. m.

1:o För att få wacker wäfnad fordras wackert garn.

2:o Innan någon spinning företages bör noga tillses, att så wäl hjular som rulldonen i möjligaste måtto löpa rundt och lätt, utan att på minsta sätt gå skeft eller hindras genom någon trånghet wid axlarnes och spindlarnes inpassande i sina lager.

3:o Att tillse det snoddgångarne äro ackurat midtför hwarandra, och att snoddarne äro fina, jemna och knutfria, samt vid påsättningen, att länkarne komma redigt och att ej något mera kors blifwer, än det, som nödwandigt måste wara på en dubbelsnodd. Dessa snodder påsättas som wanligt sker, eller på det gamla sättet, och då flera rulldon äro, sättes första snodden på första rulltrissorne och andra snodden på andra rulldonet dernäst och så vidare, som ritningen, figuren N:o 1, planchen 4, närmare utwisar.

4:o Att hjul- och spindelaxlarne, äfwensom lagren, hwaruti de hwila, göras wäl rena innan de med bomolja smörjas.

5:o Att tågorne äro wäl häcklade och utan minsta sammantrassling af några blånor hänga lodrätt ned ifrån rockhufwudet och äro först omlindade af en bred dubbel pappersrimsa i öfra ändan, hvarpå bandet sedan knytes något hårdt, men sedan lindas omkring tågorne, som fig. 10 pl. 4 utwisar.

6:o Att jerntråden, af hwilken nåckorne på wingarne äro gjorda, icke är alltför fin, ej heller att i densamma finnas slag(?) eller ojemnheter, som kunna hindra trädens indragning på rullen.

7:o Att ofta under spinningwen tillse, det inga trådar eller lösa tågor tillfälligtwis komma att linda sig om spindeln, hwarpå garnrullen löper, ty det aldra minsta som förorsakar något hinder i dess fria gång, inverkar genast och åstadkommer flere olägenheter.

8:o Att under spinningen i möjligaste måtto vara uppmärksam derpå, att tråden blifwer lika jemn öfwerallt, samt hwarken för hårdt eller för löst twinnad, och

9:o Att wara ihärdig och tålmodig, samt finna det för en pligt och ett särdeles nöje, att under helsans dagar kunna wara nyttig och werksam.

Nästa sida: ritningen endast aningen mindre än i verkligheten

nygenomdräddes. Spinnmaskinen eller den nygenomdräddade och förbättrade metoden.

Pl. 4. 7

